

9. Nov 2016

Nunanut allanut tunngasutigut Naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2016

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut

Naalakkersuisoq)

Nunanut allanut tunngasutigut Naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu Naalakkersuisut saqqummiussaannut ima Siumumiit oqaaseqassaagut.

Issittoq nunaavoq nunarsuarmioqatigiinnit pingaartinneqarluni ukkanneqaraluttuinnartoq, issittoq aammattaaq tassaavoq nunarsuarmi silaannaap kissatsikkiartornera ilutigalugu ilisimatuussutsikkut takussutissanik uuttortarneqarsinnaasunik pigisaqartoq.

Nunarput issittumut qituisoq aamma tassaavoq nunanut killernut illersornissamut sillimaniarnermullu ukiorpassuarni ullorlu manna tikillugu pingaaruteqartumik inissisimasoq. Taamaakkaluartoq ullumikkut killiffigisarput eqqarsaatigalugu apererusunnarpoq taamak inissisimaneq nunatta sutigut iluaqutigisimaneraa.

Ukiorpassuarni sakkutooqarfiusimasut sulilu ullumikkut piusut atortulersuutinik qimagaavigiinnarneqarsimasut avatangiisinullu annertoorujussuarmik innarleeratarsinnaasut akisussaasunit isumannaarneqartariaqarput. Tassanilu pingaaruteqarluinnarpoq nunatta ataatsimoortumik aalajangersimasumillu nipeqarluni tusaasussat tusaatserlugit suliassaminik naammassinninnissaa.

Taama piumasaqarnitsinni attaveqaatit nunani tamalaaniittut nunatsinnit akuuffiginerunissaat pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkut nunat angisuut sunneruminaassinnaasut tamakku aqutigalugit nukittunerusumik sunniuteqarfiginiarsinnaagatsigit.

Nunanut allanut politikkeqarneq aallartitaqarnerlu inerisartuarneqartariaqartoq Siumumiit isumaqarfigaarput, nunanik allanik suleqateqarnerup siunertaraa niuernikkut, aningaasaqarnikkut aqutissiuineq kiisalu minnerunngitsumik Kalaallit Nunaata nioqutissaataanik tunitsiveqarnissaanillu aqutissiuineq inerisaanerlu.

Nunanut allanut politikki assigiinngitsorpassuarnik imaqarpoq, soorlu qulaani taareeriga sillimaniarnermut illersornissamullu tunngasut, Naalagaaffeqatigiinnermi suleqatigiinneq, Nunat Avannarliit Killiit suleqatigiinnerat, Issittumi suleqatigiinneq, Issittumi siunnersuisoqarneq, Nunat avannarliit suleqatigiinnerat, FN-imi inuit pisinnaatitaaffii pillugit suleqateqarneq, EU-mut suleqateqarneq niueqateqarnerlu, USA-mik suleqateqarneq, tamakku saniatigut kattuffiit aqutugalugit suleqatigiinneq annertoq piuvoq, ilaatigut arfattassat eqqarsaatigalugit IWC-mi suleqateqarneq. Tamakkuli saniatigut aamma Peqqinnissaqarfiup Islandimik suleqateqarnera, tassa Danmarkimik suleqateqarnerup saniatigut peruluttut peqqissartullu allat nunatsinni suliarineqarsinnaanngitsut Islandimi peqqinnissaqarfiup iluani katsorsarneqarsinnaanerat.

Nunanut allanut Sillimaniarnermullu politikki siammasissoq annertoorlu nunatta ingerlataraa, taamaammallu akissuteqaatitsinni tamaat oqaaseqarfiginngikkaluarlugu pingaarnersiuilluta oqaaseqaateqassaagut.

Nuna namminersulivinnissamik siunnerfeqartup pingaarnarpaatut qularnaarniagassaraa aningaasarsiornikkut patajaannerpaamik tunngavissiiinissaq, tassani soorunami nunatta nammineq tunisassiai avammut naleqarnerpaamik tunitsiveqartinnissai eqqarsaatigalugit, aappaattulli aamma avataaniit nunatsinnut aningaasaleerusullutik soqutiginnittut aqutissiuinissaat soqutiginnilersinnissaallu. Nunaavugut unammilligassarpasuarnik misilittarneqartuurtut nunarujussuarmilu siammasissumik nunasseriaaseqartut aningaasarsiornikkut nunat allat inuttarpasuallit assignagit unammillersinnaassutsimigut allat piginngisaannik niueqateqarsinnaasut eqqarsaqqissaartariaqartulli. Nunanik sanilerisatsinnik niuernikkut, ilinniartitaanikkut, takornariaqarnikkut, peqqinnissaqarnikkut angallannikkullu suleqatigiinnerup pisariaqaqisup qularnaarneqarnissaa pingaartillugu Siumumiit innersuussutigissavarput Aningaasanut Inatsimmut maanna inaarsarlugu suliarisatsinnut Islandimi aallartitaqarfeqalernissaap ukiuni qaninnerpaani piviusunngoqqullugu aningaasanut inatsimmut ikkunneqarnissaa piumasarissagatsigu.

Nuannaarutigaarput Great Greenlandip tunisassiai Korea kujallermi iluatsilluarsimasut nalunaarutigineqarmat, puisit amii inuuniarnitsinni tunngavitta annersaat Europa kisiat aallaavigiunnaarlugu nunarsuup kangiani niuerfinnut allanut nittarsaanneqarnerussasut innersuussutigalugit taperserparput, inooriaatsitsinnut kulturitsinnullu inuiaat paasinninnerusut niuernikkut aallaaviginissaat isumatusaarnerusoq isumaqarpugut.

Nunanut allanut politikki ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaata inuisalu aningaasarsiornikkut piffissaq qaninnerusooq siumullu qularnaarisoq atugarissaarnerulernermik malunnaatilimmik malitseqaqqullugu nunat sanilerisavut kiisalu nunat alisinnerusut eqqarsartaatsitsinnut inooriaatsitsinnullu akuersaarnerusut peqatigalugit tunngavissilluartariaqarpavut.

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornikkut suliniutit assigiinngitsut aatsitassarsiornerruppata attaveqaatitigut siuarsaaneruppata nukissiuteqarnermulluunniit tunngassuteqarpata nunap aningaasaqarnerata kisimiilluni kivissinnaangimmagit, taamaammat pingaaruteqarluinnarpoq suliffeqarfissuit avataaneersut aningaasatigullu suliassanut kivitsinissaminnut periarfissallit allanngorartumik politikkeqarfiginnginnissaat. Aningaasarsiorneq innuttaasut atugaannut malunniuteqartumik pitsanngoriarfiussappata avataanniit aningaasalersueqataarusuttut tikilluaqqusariaqarpavut, tamannali ima paasineqassanngilaq suut tamaasa akigalugit tamanna anguniaripput. Tamatigummi naqissusertuarparput pinngortitamut avatangiisinut inuillu peqqissusaannut akornusiinngitsumik pippat aatsaat tamanna ingerlanneqassasoq.

Pingaartillugu taajumasatsinnut ilaavoq silaannaap kissatsikkiartorerata ilutigisaannik inuussutissarsiornikkut periarfissat nutaat takkussuuttut takkussuukkumaartussallu tamarmik ataavartumik nalilersuiffigiugassaammata. Imartatta sikusarnera annikilliartorpoq Sullualuk aqutigalugu umiarsuit takornariartaatit amerlatsikkiartorneri ilutigalugit talittarfitsigut kiffartuussinerit naleqqussartuartariaqarput, soorlu aamma taamaattoq mittarfiliortiterneq. Aningaasarsiornikkut takornarissat nunatsinnut malunnaatilimmik sunniuteqassappata tikikkuminarsartariaqarpugut.

Nunarsuarmi pisut avatangiiserisavut allanngorartuarput, naak ilaatigut uagutsinnut ungasissutut misinnartaraluartut politikikkut aaqqissugaanitsinnut sunniuteqartuupput nalilersuiuartariaqarnitsinnillu pisussaaffiliillutik. Pisoq annertoq nunatsinnut niuernikkut sunniuteqaratarsinnaasoq tassaavoq Tuluit Nunaata Europami suleqatigiinnermit aniniarluni aasaq aalajangenera. Tuluit Nunaat nunatta aalisakkanik niuerfigisaanut annernut ilaavoq, Europamilu suleqatigiiffissuarmut akitsuusigaanngitsunik niueqateqarsinnaanerup attatiinnarnissaa aamma Tuluit Nunaanut atuutiinnassanersoq uani immikkut eqqumaffigisassaavoq. Tassanissaaq Tuluit

Nutaata Europamit aninissamik Aalajangiussinerata kingorna Tuluit aningaasaata nalikillinerat immikkut maluginiagassaalluni.

Pingaartipparput ilisimatusarnikkut nunat sanilerisavut alisinnerusullu annertunerujussuarmik suileqatigineqartariaqarneri, ilinniartitaanikkut siammasinnerusumik eqqarsartaaseqarluta aqutissiuariaqarnerput Siumumiit pingaartipparput. Nunarsuarmi ilinniarfeqarfiit nunatsinni ilinniarfeqarfinnut suleqateqarusuttut ammanerusumik eqqarsartaaseqarluta ujartuiffiginerariaqarpavut. Nuna namminersulivikkumasoq ilisimatusarnikkut nunasiaatigisimasaminut pituttortoq eqqarsariartaatsinik nutaanik pilersitsiviunaviannngimmat.

Taamatut Nunanut allanut tunngasutigut Naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2016 imartooq pillugu oqaaseqarluta Nunanut Allanut Naalakkersuisup saqqummiussaannut qutsavigaarput.

Vivian Motzfeldt
Siumut